

5	РОШ № 2	Науменко Марина Александровна	химия	572		572
6	РОШ № 1	Демьяненко Любовь Владимировна	русский язык и литература	548	13	561
7	Славянская	Хатилова Нияра Мусаевна	русский язык и литература	514		514
8	Орловская	Мазко Елена Евгеньевна	биология физика химия	496		496
9	Славянская	Острианская Анна Петровна	украинский язык и литература	304	174	478
10	РОШ № 1	Гребенев Вячеслав Евгеньевич	информатика	457		457

Систематическое построение рейтинговых рядов субъектов и объектов образовательной деятельности при проведении промежуточных и итоговых мониторингов качества образования позволило логично завершить моделирование управленческой деятельности отдела образования.

Комплекс рейтинговых программ позволил перспективно определить аналитические подходы к управлению качеством образования на региональном уровне. Сложился принципиально новый подход, который решает проблему совершенствования профессиональной деятельности руководителей учебных заведений, повышает их управленческую квалификацию и стимулирует качественный уровень системы труда педагогических работников района. В результате управленческая деятельность движется по интенсивному пути развития педагогической системы за счет внутренних резервов и основывается на конкретных практических технологиях получения высоких результатов.

Набок М.

ДО ПИТАННЯ КРИТЕРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ТА ЇЇ ВИМІРЮВАННЯ

В статті розглядаються різні підходи до оцінювання ефективності державного управління освітою та його вимірювання.

Ключові слова: управління, ефективність, державне управління, критерії параметри, вимірювання.

In the article different approaches of estimation of efficiency the state management of educational system and its megerment is examined.

Key words: management, efficiency, state management, criteria, megerment.

Загальне тлумачення ефективності будь-якої діяльності, як пояснює академік АПН України Ярмаченко М. Д., «це відношення досягнутого за тим чи іншим критерієм результату до максимально досяжного або раніше запланованого результату. Ефективність діяльності можна визначити, якщо чітко виділені кількісні та якісні критерії для порівняння досягнутого і запланованого результату та одиниці вимірювання результатів» [4, с. 176]. З іншого боку, розглядаючи ефективність управлінської діяльності слід пам'ятати про те, що для досягнення певного результату важливим є рівень професійної компетенції управлінців, якими діями, способами, ресурсним забезпеченням він досягається, за який проміжок часу, яким чином його виміряти тощо, тобто ефективність управління істотно залежить від складників процесу управління, кожен з яких впливає на результат.

Ефективність державного управління - одне з ключових понять однойменної галузевої науки, якою є державне управління. Відображаючи практичний аспект процесу управління, воно розглядається як важливий показник рівня функціонування державної влади, яка здійснює безпосередньо державне управління через законодавчо визначену систему органів державної влади. Ефективність управлінської діяльності органів державної влади є однією з необхідних умов успішного функціонування всієї системи державного управління, важливим складником якої є державне управління освітою. Саме цим пояснюється актуальність обраної теми.

Відділи, управління освіти районних державних адміністрацій, міськвиконкомів, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій згідно положень про них є структурними підрозділами відповідних територіальних органів державної виконавчої влади, підзвітні і підконтрольні їм та МОН України, тобто самі мають статус органів державного управління. Згідно з положеннями відділи та управління у межах своїх повноважень організують виконання актів законодавства у сфері освіти та здійснюють контроль за їх реалізацією. Крім того, відділи та управління беруть участь у забезпеченні реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, інтелектуальної власності та забезпечують розвиток освітніх систем на підпорядкованій території. Це викладено в завданнях відділів та управлінь.

Сьогодні до оцінки ефективності процесу управління підходять з різних точок зору. Однак основним залишається питання про те, за рахунок чого можна підвищити ефективність управління. Проблема підвищення ефективності державного управління пов'язана не лише з чисельністю апарату управління, способами організації, формами і методами управлінської діяльності, співвідношенням затрат і результатів, а і такими складними процедурами, як розробка критеріїв і параметрів, методики оцінювання ефективності управлінської діяльності, визначенням рівня професійної майстерності управлінців, їх впливом на кінцевий результат, вимірюванням безпосередніх і опосередкованих результатів управління.

Для оцінки соціальної ефективності державного управління використовують три групи критеріїв. Перша група - критерії загальної соціальної ефективності державного управління, друга група - критерії спеціальної соціальної ефективності, застосування яких обумовлене самою назвою їх. Для оцінки ефективності управлінської діяльності відділу освіти доцільно застосувати третю групу критеріїв - критерії конкретної соціальної ефективності органу державного управління та його посадових осіб. Це пояснюється тим, що ефективність діяльності відділу певним чином є сумарним результатом окремих управлінських зусиль кожного посадовця, його ролі і участі в реалізації управлінських рішень.

Першим критерієм конкретної соціальної ефективності є ступінь відповідності напрямів, змісту і результатів управлінської діяльності відділу і його посадових осіб тим параметрам, які відображені в положенні про відділ освіти та посадових обов'язках спеціалістів і керівників.

Другим критерієм є законність, управлінських рішень і дій відділу освіти, оскільки будь-яке порушення законності зразу обумовлює неефективність державного управління, чим би воно не пояснювалось.

Третім критерієм конкретної соціальної ефективності діяльності відділу освіти є реальність управлінських рішень і дій.

Четвертим критерієм конкретної соціальної ефективності діяльності відділу освіти з розвитку освіти є відповідність змісту управлінських рішень запитам і потребам людей.

П'ятий критерій характеризує взаємозв'язок відділу освіти, його посадових осіб з трудовими колективами, громадянами та їх об'єднаннями. Цей критерій показує рівень демократизму управлінської діяльності.

Шостий критерій конкретної соціальної ефективності діяльності відділу освіти - це міра забезпечення в управлінні престижу держави.

Сутність сьомого критерію полягає в правдивості і доцільності управлінської інформації, яка видається відділом та його посадовцями, адже тільки достовірна та об'єктивна інформація може бути використана для аналізу стану системи і прийняття адекватних управлінських рішень.

Восьмим критерієм конкретної соціальної ефективності управлінської діяльності відділу освіти є моральність впливу на соціум, на людей, з якими пов'язана діяльність по вирішенню спільних проблем.

Якщо розкрити критерії конкретної соціальної ефективності управлінської діяльності відділу освіти районної державної адміністрації чи виконкому міської ради через систему показників, відстеження яких виявляє ступінь успішності розвитку системи освіти і які відображають стратегію розвитку освіти на підвідомчій території, то отримаємо досить реальну картину діяльності відділу освіти щодо управління освітньою системою та надання державних управлінських послуг. Зміст показників відображає зміст завдань відділу освіти, визначених Типовим положенням про відділ освіти районної, районної у м. Києві та Севастополі державної адміністрації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 11 березня 1999 року № 347 [1] та примірному положенню про відділ освіти виконкому міської ради, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України № 192 від 01.04.2003 року [2]. Однак таку систему показників слід доповнити низкою тих, які характеризують діяльність відділу освіти саме по наданню державних управлінських послуг їх споживачам. Оцінку управлінської діяльності відділу освіти дають батьки громадяни, педагогічні колективи, громадянські об'єднання, інші державні структури. Багато інформації про діяльність відділу містить звіт про його роботу за поточний термін, звіти органів державної влади та місцевого самоврядування, яким підпорядковані відділи освіти. Великі можливості для аналізу і оцінки ефективності управлінської діяльності відділу освіти мають громадські слухання, де проходить зіставлення, порівняння рівня і результатів діяльності закладів освіти та відділу освіти з потребами, інтересами та очікуваннями споживачів освітніх послуг. Багатогранну аналітичну та оцінюючу роботу стосовно діяльності освітньої системи району проводять місцеві засоби масової інформації.

Якщо кожному з показників названих критеріїв поставити у відповідність певну оцінку, виходячи з наявності найнижчого, середнього і найвищого значень, які відповідають реальному виконанню показника в практичній діяльності відділу освіти, то оцінка ступеня виконання кожного з критеріїв знаходиться як сума оцінок показників, визначених для цього критерію. Такий підхід нерідко використовується для визначення біологічних і соціальних характеристик явищ і процесів. Надаючи мінімального і максимального значення кожному з показників, встановлюється верхня і нижня теоретично допустимі межі оцінювання. За такого підходу, щоб визначити реальну ефективність управління, достатньо кожному з показників поставити у відповідність одну із оцінок, яка відповідає ступеню виконання його в практичній діяльності відділу, після чого знайти суму набраних балів та співставити її з теоретично можливою. У такому випадку ефективність управління доцільно визначати у відсотках, а результат вимірювання ефективності істотно залежить від професійної компетентності того, хто його здійснюватиме.

Для визначення ефективності функціонування управлінських систем в освіті колективом науковців у складі Зайченко О. І., Островерхової Н., Даниленко Л. І. запропоновано функціональний підхід, суть якого полягає у визначенні модернізованих

функцій кожного працівника районного відділу освіти, розробці системи параметрів оцінки стану їх реалізації в практичній діяльності [3]. Оцінювання реалізації кожного параметра конкретної функції здійснюється в балах: 0 балів - параметр не реалізовується, 1 бал - частково реалізовується, 2 бали - параметр реалізований. Середнє арифметичне кількості балів, поставлених за стан реалізації кожного параметра управлінської функції, визначає коефіцієнт ефективності стану її реалізації, а середнє арифметичне коефіцієнтів всіх функцій кожного працівника відділу освіти становить коефіцієнт ефективності управлінської діяльності конкретного працівника районного відділу освіти. За запропонованою методикою апробовано оцінювання ефективності управлінської діяльності начальника відділу освіти, його заступника, спеціаліста відділу, завідувача районним науково-методичним центром та методиста центру. Маючи коефіцієнти ефективності управлінської діяльності кожного працівника районного відділу освіти, можна визначити коефіцієнт управлінської діяльності самого відділу як середнє арифметичне коефіцієнтів працівників. При цьому слід мати на увазі, що:

- якщо $0 < K < 0,5$, то ефективність управління низька,
- якщо $0,5 < K < 0,75$, то ефективність управління середня,
- якщо $0,75 < K < 1$, то ефективність управління висока.

Такі критерії оцінювання ефективності управлінської діяльності засвідчують педагогічну доцільність їх використання, можуть використовуватись комплексно і фрагментарно. Визначення коефіцієнтів ефективності реалізації функціональних обов'язків, на думку авторів цього підходу, кожним працівником відділу освіти дозволяє виявити «вузьке» місце в системі його діяльності, коригувати ті чи інші параметри з метою досягнення максимальної ефективності [3, с. 228]. Перевагою такого підходу є те, що він дає можливість оцінити конкретну ефективність діяльності та вклад кожного з працівників відділу включно з методичними працівниками у загальний результат діяльності відділу освіти.

Перспектива подальших наукових досліджень з цього питання, як ми вважаємо, полягає у дослідженні чинників, які могли б підтверджувати ефективність та результативність функціонування відділу, управління освіти як органу державного управління освітньою галуззю.

Література

1. Типове положення про відділ освіти районної, районної у м. Києві та Севастополі державної адміністрації. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 11.03.99 р. № 347 // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - 1999. - № 9.
2. Примірне положення про відділ (управління) освіти виконавчого комітету міської ради. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 01.04.2003 р. № 192 // Директор школи. - 2004. - № 3-4 (291-292).
3. Зайченко О., Островерхова Н., Даниленко Л.. Теорія і практика управлінської діяльності районного відділу освіти: Монографія. - К.: «ВПЦ Техпрінт», 2000. - 352 с.
4. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д. - К.: Педагогічна думка, 2001. - С. 176.